

psicopedagogia:

“Quines capacitats seran les més propícies per enfrontar els reptes del s. XXI?” Aquesta és la pregunta que li van plantejar a Howard Gardner en una entrevista feta per a una revista arran del seu últim llibre: *Les cinc mentalitats per al futur* (2007).

Gardner parla a l'entrevista de les cinc mentalitats que ajudaran a enfrontar-nos als nous paradigmes del s. XXI(1):

- 1- Mentalitat disciplinada
- 2- Mentalitat sintetitzadora
- 3- Mentalitat creativa
- 4- Mentalitat respectuosa
- 5- Mentalitat ètica (1)

Desenvolupar aquestes capacitats i relacionar-les amb les eines TIC ha de ser un dels objectius que ens hem de plantejar.

Els nostres esforços com a docents han d'anar

encaminats a preparar i a exigir unes competències ben consolidades, lligades als valors capaços d'unificar la motivació i l'esforç, entre d'altres. Aquest canvi en la nostra tasca ens obliga a oferir uns recursos metodològics propicis per treballar a l'aula. I també ens ha de permetre a nosaltres ser els que fem l'acompanyament, l'assessorament, l'orientació, la conducció i, sobretot, ser un punt de referència per al nostre alumnat. Hem de tenir present que després d'usar tots els mètodes col·laboratius i/o cooperatius que faciliten una educació integral i enriquidora, l'aprenentatge

és un acte individual del qual l'alumne ha de ser conscient. Nosaltres li hem de facilitar el camí.

El curs que estem engegant ve carregat de novetats tecnològiques que s'introdueixen a l'escola de forma iminent. Ens veiem en cor d'afrontar el repte? El nostre alumnat té les competències necessàries per fer un ús adequat del recurs? En Programació Neuro-lingüística (PNL) hi ha un pressupòsit bàsic que ens diu que nosaltres tenim tots els recursos que necessitem per atendre allò que se'ns presenti; el problema és que no ho sabem. Si partim d'aquest pressupòsit, podem afirmar que estem preparats per encarar aquest nou repte.

En aquest article m'agradaria presentar una tècnica, entre moltes altres, bàsica en PNL, que ajuda a entendre les diferents actuacions de l'alumne dins l'aula (i fora). Es refereix als canals sensorials (VAK).

carar aquest nou repte. En aquest article m'agradaria presentar una tècnica, entre moltes altres, bàsica en PNL, que ajuda a entendre les diferents actuacions de l'alumne dins l'aula (i fora). Es refereix als canals sensorials (VAK).

Ús del llenguatge

Abans de centrar-me en els canals Visual, Auditiu, Cinestèsic (VAK), m'agradaria parlar de

la importància que té l'ús del llenguatge en tot el que ens envolta. Milton Erickson (*Trance-fòrmate*, 2007) en les seves pràctiques terapèutiques utilitza el llenguatge com a eina de sugges-

ELS SISTEMES DE REPRESENTACIÓ SENSORIAL I EL SEU ÚS EN L'APRENTATGE

tió. L'ús del llenguatge ericksonià permet construir un camí amb menys obstacles per arribar a l'objectiu. Ja en veurem alguns exemples més endavant.

Un altre element que crea controvèrsia és l'ús del **per què** i l'ús del **per a què**. El **per què** té a veure en buscar causes (judici), el **per a què** busca els processos. El **per què** dóna raons, el **per a què** busca i dóna solucions. Us convido a provar de preguntar al vostre alumnat: “per a què fas això?”, “per a què contestes així?”, “per a què has deixat de fer els deures?”... i veure la seva resposta. I després pregunteu: “per què fas això?”, “per què no has fet els deures?”, “per què contestes així?” (quan l'alumne contesti, mireu si aporta alguna solució)... A veure quina és la resposta; després podreu valorar.

Podríem seguir amb més aportacions; tot i així, ho deixarem per a un altre moment.

Canals d'aprenentatge (sistemes de representació sensorial)

La PNL ofereix als docents tres beneficis importants:

- Proveir d'un model de com aprenen les persones. Crear consciència de quines estratègies usen els estudiants que tenen èxit.
- Permet observar de quina manera es poden obtenir millors resultats si s'aconsegueix un estat adequat.
- Ofereix la possibilitat al professorat de crear *rapport* en els seus alumnes i de motivar-los per ser excel·lents.

La PNL no és una tècnica, és una forma de fer amb infinitat de recursos per aconseguir l'objectiu proposat i de manera ecològica per a la persona. Quan els estudiants aprenen, utilitzen els cinc sentits bàsics més el llenguatge del cervell (les paraules):

Visual: veient imatges, ja siguin construïdes o recordades, internes o externes.

Auditiu: escoltant els sons. Treballant en veu alta.

Cinestèsic: sintetitzant les emocions del cos. Treballant a partir de vivències o exemples.

Olfactiu: olorant fragàncies.

Gustatiu: provant sabors.

Diàleg intern: comunicació interior amb els pensaments.

Ens centrarem en els canals preferents per a l'aprenentatge: són els canals Visual, Auditiu i Cinestèsic (VAK). Les persones recollim, emmagatzemem, codifiquem i descodifiquem la informació a través dels canals sensorials. El món que ens envolta es representa a través d'elements visuals, auditiu i cinestèsics. Si nosaltres, com a docents, ens atrevim a desxifrar quin canal és el preferent per a cada alumne, podem entrar en sintonia i utilitzar els predicats del sistema representacional dominant.

La PNL no és una tècnica, és una forma de fer amb infinitat de recursos per aconseguir l'objectiu proposat i de manera ecològica per a la persona

Al llarg de les experiències que ens va donant la vida, desenvolupem tots els canals per adaptar-nos a les situacions que van sorgint. Això indica que, com a adults, tenim els canals ben desenvolupats i, amb tot, en segons quines situacions tenim preferència per un més que per un altre. El nostre alumnat té més marcat el domini del canal sensorial (amb els anys també anirà desenvolupant-los tots per igual).

La preferència d'un canal d'aprenentatge no sols influeix sobre la manera d'aprendre, sinó també en la seva manera de comportar-se en diferents situacions. Si en som conscients, serem capaços de poder sintonitzar millor amb ells.

Exemple de comportament segons el canal preferent

	Visual	Auditiu	Cinestèsic
Com memoritza	Recorda el que veu, per exemple les cares, però no els noms.	Recorda el que escolta. Per exemple, els noms, però no les cares.	Recorda el que va fer, o la impressió general que li va causar, però no els detalls.
Com emmagatzema la informació	Ràpidament i en qual-sevol ordre.	De manera seqüencial i per blocs sencers (té tendència a perdre's si li preguntes per un element aïllat o si li canvies l'ordre de les preguntes).	A través de la "memòria muscular".
Com es distreu	Quan hi ha moviment o desordre visual, encara que el soroll no el molesta massa.	Quan hi ha soroll.	Quan las explicacions són bàsicament auditives o visuals i no l' involucren d'alguna forma.

Podem observar que depenent del canal dominant tenen diferents maneres de comportar-se, d'emmagatzemar la informació, de memoritzar, d'aprendre, de distreure's... Podríem anar observant més matisos segons el canal dominant.

Bé, però ara ve una altra pregunta: com podem atendre els professors una aula que té tots els canals representats pels seus alumnes? Resposta: a través d'un **aprenentatge multisensorial**.

Els docents haurem de conèixer el nostre canal preferent. Aleshores, haurem de vigilar quan donem alguna explicació al grup i utilitzar recursos de les diferents submodalitats sensorials, no sols de la que ens va millor a nosaltres; per exemple: escriure les paraules més importants a la pissarra (visuals) mentre anem fent l'explicació oral (auditiu) i també anem movent-nos per la classe establint un contacte emocional (cinestèsics).

Si tenim en compte el gràfic següent, entendrem que els multicanals ens poden ajudar a rebre més informació i de millor qualitat.

Canals d'aprenentatge i ús de predicats i estructures lingüístiques

Ja us he comentat abans que l'ús del llenguatge és essencial per a la comunicació.

Podem observar que quan un alumne fa algun comentari o dona una impressió personal, utilitza el llenguatge que li és més còmode segons el canal preferent. Per això podem escoltar frases com:

Visual	Auditiu	Cinestèsic
Això ho veig bé. Es mostra agradable. Apunta bones maneres. Està molt clar. ...	Això em sona. És harmònic. Es fa el sord. Sona bé. ...	Em dóna “bon rotllo”. Em sento a gust. Experimenta un canvi. És captivador. ...

El nostre alumnat també se serveix d'expressions: “no em ratllis” (V), “no em mengis l'olla” (K), “calla ja!” (A). Podem observar que moltes frases són cinestèsiques, especialment quan és la resposta a alguna cosa que els molesta o els agrada molt (emoció: “això és guai”, “dabuti”, “xulo”, “guapo”, “mola”, etc.), tot i que en podem trobar de tots els canals.

Per a què presento els exemples? Per crear consciència del seu ús i poder-nos comunicar en el seu mateix canal i, així, facilitar l'acte comunicatiu. Si observeu que l'alumne amb qui esteu parlant usa el canal visual, estaria bé que utilitzéssiu predicats visuals. I així amb tots els altres canals. També hi ha predicats inespecífics (“experimentar”, “entendre”, “pensar”, “aprendre”, “decidir”, etc.) que ajuden en un moment determinat.

No presento res extraordinari, és una eina més, entre les que ja coneixem. El meu objectiu ha estat en tot moment oferir allò que jo he experimentat a l'aula i amb què he obtingut bons resultats. Òbviament, mai d'una manera aïllada. També he hagut de tenir en compte la motivació, els seus interessos, l'empatia, etc., per assolir l'acte d'ensenyament-aprenentatge. El nostre objectiu com a docents ha de ser oferir eines per al desenvolupament integral del nostre alumnat.

Si algú posa en pràctica alguna part del recurs que us he presentat, estaria bé poder compartir l'experiència. Com diu Ricardo Ros (2) en el seu bloc, “les aspes del molí només es mouen si fa vent”; penso que és una bona metàfora per reflexionar.

Som nosaltres qui podem fer moure aquest molí, veure què tenim al davant i anar per feina. Sense lamentar-nos.

Encarna Vallespí Doliu

Mestra, filòloga, psicopedagoga i màster en PNL
encarnavallespi@gmail.com

Bibliografia - bibliografia web:

Llibres/revistes:

GARDNER, H. **Five Minds for the Future**. Harvard Business Review Press (2007).

SÁNCHEZ, P.; GIL, R.; PRUNA, M. Pràctica de la PNL a l'escola, dins **Perspectiva Escolar** núm. 333, pàg. 48-55 (2009).

GRINDER, J.; BANDLER, R. **Trance-fórmate**. Madrid: Gaia (2007).

Articles:

(1) PERI, M. Las mentes del futuro (2009). Disponible a http://www.lanacion.com.ar/nota.asp?nota_id=1143018 (consulta: 13-05-2017).

ROBLES, A. Aprender a aprender. Disponible a <http://www.galeon.com/aprenderaaprender/general/indice.html> (consulta: 13-05-2017).

BANDEO, E. C. Enseñando con el lenguaje del cerebro, disponible a <http://www.pnl.net.com/ensenando-con-el-lenguaje-del-cerebro> (consulta: 13-05-2017).

(2) Blog de Ricardo Ros: <http://www.ricardoros.com/blog/> (consulta: 13-05-2017).